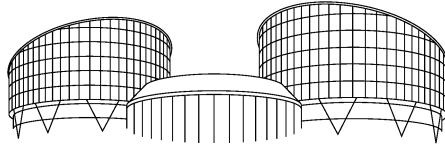

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA MORARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 64480/19)

HOTĂRÂRE

Art.14 (+ art. 2 din Protocolul 1) • Discriminare • Nicio justificare obiectivă și rezonabilă pentru refuzul de a permite unei femei, a cărei înălțime și greutate se situau sub limitele impuse pentru candidatele de sex feminin, să susțină examenul de admitere pentru a studia medicina militară • Criteriile de selecție pentru instituțiile de învățământ militar în sfera de competență a autorităților de stat • Refuzul instanțelor interne de a furniza justificări cu privire la raportul dintre talia unui candidat/unei candidate și forța sa fizică

STRASBOURG

8 noiembrie 2022

Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

HOTĂRÂREA MORARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

În cauza Moraru împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *președinte*,

Faris Vehabović,

Iulia Antoanella Motoc,

Yonko Grozev,

Pere Pastor Vilanova,

Jolien Schukking,

Ana Maria Guerra Martins, *judecători*,

și Ilse Freiwirth, grefier adjunct de secție,

Având în vedere:

cererea (nr. 64480/19) îndreptată împotriva României prin care o resortisantă a acestui stat, doamna Elena Moraru („reclamanta”), a sesizat Curtea, la 4 decembrie 2019, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”);

decizia de a comunica cererea Guvernului României („Guvernul”);

observațiile părților;

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 31 mai și 11 octombrie 2022, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea din urmă dată:

INTRODUCERE

1. Cererea se referă la refuzul autorităților de a permite reclamantei să susțină examenul de admitere pentru a studia medicina militară deoarece înălțimea și greutatea acesteia se situau sub pragurile stabilite de un ordin al Ministerului Apărării Naționale („MApN”), valabil la acea dată. Guvernul a fost informat cu privire la cererea formulată în temeiul art.14 din Convenție coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

ÎN FAPT

2. Reclamanta s-a născut în 1999 și locuiește în Geamăna, județul Argeș. Aceasta a fost reprezentată de domnul I.A. Graure, avocat în Pitești.

3. Guvernul a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna O.F. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

4. Faptele cauzei pot fi rezumate după cum urmează.

I. PROCESUL DE RECRUTARE ȘI ADMITERE

5. Reclamanta, care dorea să studieze medicina militară într-una dintre cele două universități de stat care oferă un astfel de program, s-a înscris în procesul de recrutare pentru a deveni eligibilă să susțină examenele de admitere relevante (a se vedea *infra*, pct.17). Conform prevederilor legii (a se vedea *infra*, pct. 17 și 18), ea a fost supusă unei examinări medicale la Spitalul Militar de Urgență Pitești (denumit în continuare „SMU”).

6. Într-un raport din 12 februarie 2018, SMU a considerat că reclamanta nu este aptă să studieze medicina militară deoarece greutatea (44 kg) și înălțimea (150 cm) acesteia nu corespundeau cerințelor stabilite prin Ordinul nr. M.55/2014 al MApN (a se vedea *infra*, punctul 18).

7. La 20 martie 2018, după reevaluarea reclamantei, Comisia Centrală pentru Medicină Legală Militară a confirmat constatările raportului menționat anterior-. Aceasta nu a constatat nici o altă afecțiune medicală care ar face-o pe reclamantă inaptă să susțină examenul de admitere la facultatea de medicină militară.

II. PROCESUL ÎN INSTANȚĂ

8. La 27 aprilie 2018, reclamanta a introdus o acțiune la Curtea de Apel Pitești împotriva SMU și a MApN; la 21 iunie 2018, aceasta a extins acțiunea inițială numind Comisia Centrală pentru Medicină Legală Militară ca inculpat suplimentar. Reclamanta s-a întemeiat pe Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă) (denumită în continuare „Directiva 2006/54/CE”, a se vedea *infra*, pct. 23) și pe hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „CJUE”) în cauza *Kalliri* (a se vedea *infra*, pct. 24); în plus, ea a contestat legalitatea Ordinului nr. M. 55/2014, susținând că nu este justificată stabilirea unor restricții antropometrice pentru studierea medicinei militare. În opinia sa, nu putea fi stabilită nicio corelație între, pe de o parte, înălțimea și greutatea unei persoane și, pe de altă parte, forța fizică necesară pentru admiterea la o academie militară. Aceasta a menționat că, în hotărârea *Kalliri*, CJUE a constatat că legislația națională care făcea obiectul reexaminării dezavantaja femeile și nu părea să fie nici adecvată, nici necesară pentru a atinge scopul legitim urmărit. Ea a subliniat că, în urma hotărârii CJUE în cauza *Kalliri*, Ministerul de Interne a abolit cerințele de înălțime pentru admiterea la academiile de poliție din România (a se vedea *infra*, pct. 19).

9. MApN a explicat că reforma armatei României a avut ca scop crearea unei forțe armate capabile să îndeplinească toate misiunile, sporind astfel interoperabilitatea armatei. Acesta a susținut că, în conformitate cu cerințele art. 8 alin. 2 din Legea nr. 80/1995 (a se vedea *infra*, pct.20), toate cadrele

militare, inclusiv medicii, trebuie să fie capabili să-și îndeplinească îndatoririle militare în timpul tuturor misiunilor acestora. A explicat că echipamentul standard al unui soldat cântărește aproximativ 57 kg.

10. Printr-o decizie din 20 decembrie 2018, Tribunalul Argeș (la care a fost transferată cauza, la 13 septembrie 2018, printr-o decizie a curții de apel) a respins acțiunea, statuând că restricțiile în cauză erau justificate, din următoarele motive:

„Se va reține că în raport de disp. Lg. nr. 80/1995, activitatea desfășurată de un cadru militar, fie sanitar sau nu, impune anumiți indici corporali care să îl facă apt pentru ducerea la bun sfârșit a misiunilor încredințate. În cauza de față, nu numai înălțimea [reclamantei], dar și greutatea acesteia, mult sub limita permisă de lege, confirmă faptul că stabilirea limitelor în discuție, rezonabile, de altfel, este justificată obiectiv de un scop legitim, iar mijloacele de atingere a acestui scop sunt corespunzătoare și necesare.”

11. Curtea a considerat faptul că cerințele antropometrice ar putea fi înlocuite cu alte criterii sau teste nu face ca acestea să fie nejustificate. Aceasta a recunoscut, de asemenea, că Ministerul de Interne a decis să înceteze să impună restricții antropometrice în timpul procesului de recrutare; cu toate acestea, instanța a observat că nu era posibilă extinderea acestei decizii la MAPN, având în vedere diferențele dintre activitățile desfășurate, pe de o parte, de către ofițerii de poliție și, pe de altă parte, de către ofițerii militari. A mai observat că, în cauza *Kalliri*, CJEU a examinat un caz de discriminare indirectă împotriva femeilor care au fost dezavantajate în comparație cu bărbații din cauza cerințelor de înălțime stabilite de legislația națională. Comisia a făcut de asemenea referire la concluziile Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării („CNCD”) într-o acțiune introdusă de reclamantă cu privire la aceleași fapte (a se vedea *infra*, pct. 15).

12. Reclamanta a făcut apel, reiterând în special faptul că Directiva 2006/54/CE și Hotărârea CJUE în *Kalliri* (a se vedea *infra*, pct. 23-24) au interzis nu numai discriminarea între candidații de sex masculin și cei de sex feminin pentru MAPN, ci și discriminarea din cauza „condițiilor de acces la încadrarea în muncă”, inclusiv a criteriilor de selecție a candidaților în general.

13. Printr-o decizie finală din 25 iunie 2019, Curtea de Apel Pitești a confirmat hotărârea Tribunalului Argeș în baza aceluiași motive citate de acesta. Curtea a reiterat de asemenea că, în cauza *Kalliri*, CJUE a examinat numai o acuzație de discriminare indirectă împotriva femeilor candidate, ceea ce nu se aplică în situația prezentă, având în vedere faptul că Ordinul nr. M55/2014 stabilea cerințe antropometrice distincte pentru candidații de sex masculin și pentru candidații de sex feminin (a se vedea *infra*, pct. 18).

III. CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

14. La 26 aprilie 2018, solicitantul a depus o plângere la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării („CNCD”), în care acuza SMU de practici discriminatorii.

15. Într-o decizie din 19 septembrie 2018, CNCD a constatat că limitele minime de înălțime stabilite prin lege sunt justificate de cerințele serviciului militar și de efortul fizic solicitat unui soldat în timpul acțiunilor militare. Astfel, a concluzionat că cerințele privind înălțimea pentru admiterea într-un institut de medicină militară nu constituie discriminare atunci când sunt justificate de natura cerințelor de muncă și sunt proporționale cu scopul urmărit.

IV. ALTE EVOLUȚII

16. La 20 aprilie 2021, reclamanta s-a înscris la școala de subofițeri. Nu există niciun indiciu că, în urma eliminării limitelor antropometrice stabilite prin Ordinul nr. 92/2020, aceasta a depus o nouă cerere pentru a da testele pe care trebuia să le treacă pentru a susține examenul de admitere în vederea studierii medicinei militare (a se vedea *infra*, pct. 18, *in fine*).

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA RELEVANTE

I. DREPTUL INTERN

17. În conformitate cu instrucțiunile emise de MApN (Ordinul nr. 30 din 21 martie 2012, care a fost înlocuit cu Ordinul nr. M. 217 din 22 noiembrie 2019), procesul de admitere la instituțiile militare de învățământ constă în trei etape: recrutare, selecție și un examen de admitere. Procesul de recrutare constă în verificarea mai multor criterii privind vârsta, situația medicală și trecutul persoanei. Selecția candidaților constă în trei teste eliminatorii consecutive: o evaluare psihologică, teste fizice și un interviu; doar candidaților care trec de examenul medical li se permite să participe la procesul de selecție. Candidații care trec de procesul de selecție sunt direcționați către instituțiile de învățământ militar responsabile cu organizarea examenelor de admitere.

18. MApN stabilește criteriile medicale pentru admiterea în instituțiile de învățământ militar. La momentul în care reclamanta a dorit să susțină examenul de admitere, acestea erau stabilite prin Ordinul nr. M.55/2014 și includeau cerințe antropometrice, care erau diferite pentru femei și bărbați. Aceste cerințe erau: o înălțime minimă de 155 cm și o greutate minimă de 47,03 kg pentru candidații de sex feminin și o înălțime minimă de 165 cm și o greutate minimă de 55,26 kg pentru candidații de sex masculin (pct. 309 din

HOTĂRÂREA MORARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

Anexa 1 la Ordinul nr. M.55/2014). Începând cu data de 14 mai 2020, cerințele antropometrice pentru admitere au fost eliminate prin Ordinul nr. 92/2020 al M.A.N.

19. Art. 6 din Ordinul nr. 140/2016 al Ministerului de Interne privind gestionarea resurselor umane în cadrul forței de poliție, prevede ca toți candidații de sex masculin la academiile de poliție să aibă o înălțime minimă de 1,70 m și ca toate candidatele de sex feminin să aibă o înălțime minimă de 1,65 m; în plus, acesta prevedea că toți candidații pentru specializarea poliție de- frontieră maritimă trebuiau să aibă o înălțime de cel puțin 1,60 m. La 22 noiembrie 2017, respectivele cerințe au fost eliminate prin Ordinul nr. 144/2017 al Ministerului de Interne.

20. Legea 80/1995 privind statutul cadrelor militare prevede următoarele:

Articolul 8

„(1) Cadrele militare au următoarele îndatoriri principale:

(a) să fie loiale și devotate statului român și forțelor sale armate, să lupte pentru apărarea României, la nevoie până la sacrificiul vieții, să respecte și să apere valorile democrației constituționale;

(b) să respecte jurământului militar și prevederile regulamentelor militare, să execute întocmai și la timp ordinele comandanților și ale șefilor, fiind responsabile de modul în care îndeplinesc misiunile ce le sunt încredințate. Cadrelor militare nu li se poate ordona și le este interzis să execute acte contrare legii, obiceiurilor războiului și convențiilor internaționale la care România este parte; neexecutarea ordinelor în aceste condiții nu atrage răspunderea penală și civilă a subordonaților;

(c) să prețuiască onoarea și gloria de luptă ale forțelor armate ale României, ale armeei și unității din care fac parte, precum și demnitatea gradului și a uniformei militare pe care le poartă;

(d) să-și perfecționeze pregătirea profesională, să asigure instruirea temeinică și educarea subordonaților și să apere drepturile acestora;

(e) să acționeze pentru întreținerea regulamentară și menținerea în stare de operativitate a tehnicii și armamentului și pentru folosirea și administrarea eficientă a bunurilor din dotare;

(f) să păstreze cu strictețe secretul militar, de stat și de serviciu, precum și caracterul confidențial al unor activități și documente.

(2) Cadrele militare în activitate au obligația să participe la misiuni în afara teritoriului statului român, în funcție de cerințele Ministerului Apărării Naționale, pentru îndeplinirea obligațiilor asumate de România prin convenții și tratate internaționale.

(3) Poate face excepție, la cerere, de la prevederile alin. 2 cadrul militar care întâmpină greutăți familiale deosebite...”

21. Hotărârea Guvernului nr. 585/1990 privind înființarea Institutului Medico-Militar prevede că examenul de admitere la această unitate de învățământ se organizează pe baza unor criterii stabilite de Ministerul Educației și de MAPN.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA UNIUNII EUROPENE

22. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene interzice, la art. 21, „discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul,... [sau] caracteristicile genetice...”

23. În plus față de art. 157 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, problema egalității între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă a fost abordată în mai multe directive emise de Consiliul Uniunii Europene, cum ar fi: Directiva 76/207/CEE din 9 februarie 1976 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, formarea și promovarea profesională, precum și condițiile de muncă, JO L 39 p. 40 („Directiva 76/207/CEE”) și Directiva 2006/54/CE (care a abrogat Directiva 76/207/CEE; JO L 204, p. 23).

24. În hotărârea din 18 octombrie 2017, în cauza *Kalliri* (nr. C- 409/16, EU: C:2017: 767) CJUE a hotărât că Directiva 76/207/CEE trebuie interpretată ca prevalând asupra unei legi a statului membru în cauză (Grecia), care făcea ca admiterea candidaților la concursul de admitere la o academie de poliție din statul membru respectiv, indiferent de sexul acestora, să fie condiționată de o cerință de înălțime fizică de cel puțin 1,70 metri, întrucât această lege (i) dezavantaja un număr mult mai mare de femei decât de bărbați și (ii) nu părea nici adecvată, nici necesară pentru atingerea obiectivului legitim urmărit (pe care instanța națională trebuia să îl stabilească). Aceasta este redactată după cum urmează în părțile relevante:

„36. Trebuie amintit că [CJUE] a hotărât deja că preocuparea de a asigura capacitatea operațională și buna funcționare a serviciilor de poliție constituie un obiectiv legitim [se vedea, art. 4(1) din Directiva 2000/78 a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de instituire a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO 2000, L 303, p. 16), ale cărui structuri, dispoziții și obiective sunt în mare măsură comparabile cu cele ale Directivei 76/207, hotărârile din 13 noiembrie 2014, *Vital Pérez*, C- 416/13, EU: C:2014: 2371, pct. 44 și 15 noiembrie 2016, *Salaberria Sorondo*, C- 258/15, EU: C:2016: 873, pct. 38]

37. Cu toate acestea, trebuie să se verifice dacă o cerință de înălțime minimă, precum cea prevăzută de legea în discuție în litigiul principal, este adecvată pentru a garanta atingerea obiectivului urmărit de respectiva lege și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia.

38. În această privință, deși este adevărat că exercitarea funcțiilor polițienești care implică protecția persoanelor și a bunurilor, arestarea și reținerea infractorilor, precum și desfășurarea patrulelor de prevenire a criminalității pot necesita utilizarea forței fizice care necesită o anumită aptitudine fizică, rămâne totuși cert faptul că anumite funcții polițienești, cum ar fi asistența acordată cetățenilor sau controlul traficului, nu necesită în mod evident utilizarea unei forțe fizice semnificative. (a se vedea în acest sens hotărârea din 13 noiembrie 2014, *Vital Pérez*, C- 416/13, EU: C:2014: 2371, pct. 39 și 40).

HOTĂRÂREA MORARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

39. În plus, chiar dacă toate funcțiile îndeplinite de poliția elenă ar necesita o anumită aptitudine fizică, nu reiese că o asemenea aptitudine este în mod necesar legată de o anumită înălțime minimă și că persoanele mai scunde nu dispun în mod natural de această aptitudine.

40. În acest context, se poate lua în considerare faptul că, până în anul 2003, legislația elenă impunea, în scopul admiterii la concursul de admitere la Academia elenă de ofițeri de poliție și de agenți, înălțimi minime diferite pentru bărbați și pentru femei, întrucât, în ceea ce le privește pe acestea din urmă, înălțimea minimă a fost fixată la 1,65 m, în comparație cu 1,70 m pentru bărbați.

41. Faptele menționate de doamna Kalliri potrivit cărora, în ceea ce privește forțele armate, poliția portuară și paza de coastă elene, există cerințe de înălțime minimă diferite pentru bărbați și femei și, că pentru femei înălțimea minimă este de 1,60 m, sunt de asemenea relevante.

42. În orice caz, scopul urmărit de legea în discuție în litigiul principal putea fi atins prin măsuri mai puțin dezavantajoase pentru femei, cum ar fi o preselecție a candidaților la concursul pentru înscrierea în școlile de ofițeri de poliție și agenți, pe baza unor teste specifice care să permită evaluarea aptitudinilor lor fizice.

43. Rezultă că, sub rezerva aprecierilor a căror realizare revine în sarcina instanței interne, legea în cauză nu este justificată.

44. În aceste condiții, răspunsul la întrebarea în cauză este că dispozițiile Directivei 76/207 trebuie interpretate ca opunându-se unei legi a unui stat membru precum cea în discuție în principal, care condiționează admiterea candidaților la concursul de intrare la școala de poliție a respectivului stat membru, indiferent de sex, de cerința ca aceștia să aibă o înălțime fizică de cel puțin 1,70 m, întrucât această lege este în dezavantajul unui număr mult mai mare de femei în comparație cu bărbații și această lege nu pare nici adecvată, nici necesară pentru atingerea obiectivului legitim pe care îl urmărește, obiectiv pe care instanța națională trebuie să îl stabilească.”

25. În hotărârea sa din 26 octombrie 1999, în cauza *Sirdar* (nr. C- 273/97, EU: C:1999: 523), care se referea la refuzul de a o angaja pe reclamantă, o femeie, în calitate de bucătar-șef în Marina Regală Britanică („MRB”), CJUE a statuat că excluderea femeilor de la serviciu în unități speciale de luptă precum MRB ar putea fi justificată de natura activităților în cauză și de contextul în care acestea urmau să fie executate. MRB a exclus femeile de la serviciu ca o problemă de principiu, pe motiv că prezența lor era incompatibilă cu cerința de „interoperabilitate”, adică necesitatea ca toți membrii marinei regale, indiferent de specializările lor, să fie capabili în orice moment să servească la rangul și nivelul lor respectiv de calificare într-o unitate de comando.

26. În hotărârea sa din 11 martie 2003, în cauza *Dory* (nr. C- 186/01, EU: C:2003: 146), CJUE a decis că dreptul comunitar, și în special art.2(2) din Directiva 76/207/CEE a Consiliului din 9 februarie 1976, nu se opune ca serviciul militar obligatoriu să fie rezervat bărbaților.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 14 DIN CONVENȚIE, COROBORAT CU ART. 2 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

27. Reclamanta s-a plâns de faptul că deciziile autorităților naționale (și anume SMU și instanțele interne) de a nu-i permite să participe la procesul de admitere pentru a studia medicina militară au constituit o restricție discriminatorie a dreptului său la educație pe baza însușirilor sale antropometrice. Aceasta s-a întemeiat pe art.14 din Convenție, coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care are următorul cuprins:

Articolul 14

„Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.”

Art. 2 din Protocolul nr. 1

„Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.”

A. Cu privire la admisibilitate

28. Curtea a hotărât în mod constant că art. 14 din Convenție completează celelalte dispoziții materiale ale Convenției și Protocoalele acesteia. Art.14 nu are o existență independentă, întrucât produce efecte numai în ceea ce privește „exercitarea drepturilor și libertăților” garantate de acesta. Deși aplicarea art. 14 nu presupune încălcarea acestor dispoziții - și în această măsură este autonom - nu poate fi aplicat decât dacă faptele în cauză intră în domeniul de aplicare al uneia sau mai multora dintre acestea. Interzicerea discriminării, consacrată în art. 14, astfel se extinde dincolo de exercitarea drepturilor și libertăților pe care Convenția și Protocoalele acesteia cer fiecărui stat să le garanteze. Aceasta se aplică și acelor drepturi suplimentare, care se încadrează în domeniul general de aplicare al oricărui articol din Convenție, pe care statul a decis în mod voluntar să le prevadă [a se vedea, *inter alia*, și *Molla Sali împotriva Greciei* (MC), nr. 20452/14, pct. 123, 19 decembrie 2018, cu trimiteri suplimentare].

29. Pe de altă parte, Curtea a constatat că instituțiile de învățământ superior și dreptul de acces la acestea intră în domeniul de aplicare a primei teze a art. 2 din Protocolul nr. 1 [a se vedea *Leyla Şahin împotriva Turciei*,

(MC), nr. 44774/98, pct. 141, CEDO 2005-XI, în contextul unei universități de stat].

30. În consecință, plângerea reclamantei potrivit căreia a fost discriminată în cadrul procesului de admitere într-o instituție de învățământ superior se încadrează în sfera de aplicare a art. 2 din Protocolul nr. 1 și, prin urmare, art. 14 din Convenție este de asemenea aplicabil faptelor din prezenta cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Enver Şahin împotriva Turciei*, nr. 23065/12, pct. 25, 30 ianuarie 2018).

31. În cele din urmă, Curtea constată în continuare că cererea nu este nici vădit nefondată, nici inadmisibilă pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamanta

32. Reclamanta a susținut că, din cauza limitărilor antropometrice stabilite prin Ordinul nr. M.55/2014, nu a putut să-și dovedească forța fizică și aptitudinea de a deveni medic militar.

33. În plus, deși îndatoririle și obligațiile unui medic militar au rămas neschimbate, faptul că cerințele antropometrice au fost eliminate în 2020 (a se vedea punctul 18 de mai sus *in fine*) dovedea că acestea nu fuseseră justificate în mod obiectiv și rezonabil de la început.

34. În sfârșit, aceasta a susținut că, în timp ce discriminarea respectivă avusese loc atunci când a fost declarată inaptă să susțină examenul, faptul că acum putea susține examenul nu este relevant pentru situația în cauză.

(b) Guvernul

35. Guvernul a declarat că reclamanta nu a demonstrat că a fost tratată diferit față de orice altă persoană sau grup de persoane aflate într-o situație semnificativ similară. Dimensiunea acesteia o făcuse inadecvată pentru îndeplinirea sarcinilor militare, potrivit cerințelor stabilite de Ordinul nr. M.55/2014, emis de MApN în exercitarea competențelor sale (pct. 18 *supra*). Aceste limite fuseseră obiective și rezonabile întrucât, potrivit Legii nr. 80/1995, personalul militar activ (inclusiv cadrele medicale) trebuia să posede anumite aptitudini fizice pentru a-și putea îndeplini sarcinile.

36. În plus, autoritățile i-au examinat în mod amănunțit plângerea și au aplicat dreptul intern relevant.

37. În sfârșit, acesta a subliniat că dreptul la educație al reclamantei nu a fost încălcat, dat fiind că aceasta a avut acces neîngrădit la posibilitatea de a studia medicina la o universitate civilă. În plus, începând din anul 2020, reclamanta dispunea de posibilitatea nerestricționată de a se înscrie și la

institutele medicale militare, dar nu a folosit această posibilitate pentru a se înscrie din nou pentru a studia medicina militară.

2. Motivarea Curții

(a) Principii generale

38. Curtea reiterează faptul că numai diferențele de tratament bazate pe o caracteristică personală (sau „statut”) prin care persoanele sau grupurile de persoane se disting între ele pot constitui o discriminare în sensul art. 14. Cu toate acestea, lista prevăzută la art. 14 este exemplificativă și nu exhaustivă, după cum reiese din sintagma „fără nicio deosebire bazată, în special” (în franceză, „notamment”) [a se vedea *Carson și alții împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 42184/05, pct. 61 și 70, CEDO 2010].

39. În exercitarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție, art. 14 oferă protecție împotriva tratamentului diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, persoanelor aflate în situații analoge sau similare în mod relevant. În înțelesul art. 14, o diferență de tratament este discriminatorie dacă „nu are o justificare obiectivă și rezonabilă”, adică dacă nu urmărește un „scop legitim” sau dacă nu există un „raport rezonabil de proporționalitate” între mijloacele folosite și scopul urmărit [a se vedea *Molla Sali*, citată anterior, pct. 135, și *Konstantin Markin împotriva Rusiei* [MC], nr. 30078/06, pct. 125, ECHR 2012 (extrase), cu trimiteri suplimentare].

40. Statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere atunci când evaluează dacă și în ce măsură diferențele în situații altfel similare justifică o diferență de tratament. Întinderea acestei marje variază în funcție de circumstanțe, de obiectul și de contextul cauzei (a se vedea *Molla Sali*, citată anterior, pct. 136). În această privință, Curtea a hotărât, deși în contextul unor măsuri generale de strategie economică sau socială, că, datorită cunoașterii directe a societății lor și a nevoilor acesteia, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai bine plasate decât instanța internațională pentru a aprecia ceea ce este în interesul public din motive sociale sau economice, iar Curtea respectă în general opțiunea legiuitorului din statul respectiv, cu excepția cazului în care aceasta „este în mod vădit lipsită de un temei rezonabil” (a se vedea *Muñoz Díaz împotriva Spaniei*, nr. 49151/07, pct. 48-49, CEDO 2009). În plus, Curtea a acordat statelor o marjă largă de apreciere în problemele privind siguranța națională în general și forțele armate în special, întrucât acestea sunt strâns legate de siguranța națiunii și, prin urmare, sunt esențiale pentru interesele vitale ale statului (a se vedea *Hotărârea Konstantin Markin*, citată anterior, pct. 128 și 134).

41. În sfârșit, Curtea reiterează faptul că art. 2 din Protocolul nr. 1 permite limitarea accesului la universități pentru cei care s-au înscris la admitere în mod corespunzător și au promovat examenul relevant (a se vedea *Altınay împotriva Turciei*, nr. 37222/04, pct. 35, 9 iulie 2013; a se vedea, de asemenea, pentru o prezentare completă a principiilor generale privind

dreptul la educație, *Çam împotriva Turciei*, nr. 51500/08, pct. 52, 23 februarie 2016 și *G.L. împotriva Italiei*, nr. 59751/15, pct. 49, 10 septembrie 2020, cu trimiteri suplimentare).

(b) Aplicarea acestor principii faptelor prezentei cauze

42. Curtea observă că reclamantei nu i s-a permis să se prezinte la examenul de admitere pentru a studia medicina militară din cauza taliei sale, o trăsătură genetică care reprezintă o caracteristică personală sau un „statut” susceptibil de a se încadra în lista neexhaustivă a motivelor interzise de discriminare, prevăzute la art. 14 (a se vedea de asemenea art. 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, citat supra, pct. 22). La momentul respectiv, MAPN, prin exercitarea competenței sale de reglementare (a se vedea *supra*, pct. 18 și 35), stabilise limite antropometrice pentru toți candidații potențiali la instituțiile de învățământ militar din țară.

43. În primul rând, trebuie remarcat faptul că limitele antropometrice stabilite prin lege erau diferite pentru candidații de sex masculin și cei de sex feminin și că reclamanta nu a formulat nicio plângere potrivit căreia aceste limite ar da naștere unei discriminări pe criterii de sex [a se vedea, în contrast *Stec și alții împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 65731/01 și 65900/01, pct. 55 și 66, CEDO 2006-VI, în ceea ce privește o diferență între vârstele de pensionare pentru bărbați și femei]. În special, reclamanta nu a susținut că, în pofida limitelor de înălțime și greutate diferite pentru bărbați și femei, acestea din urmă ar fi afectate în mod disproporționat. De asemenea, instanțele interne au constatat fără echivoc că această cauză nu a invocat nicio problemă de discriminare indirectă pe motive de sex (a se vedea *supra*, pct. 13).

44. Cu toate acestea, s-a stabilit că reclamanta a fost tratată diferit față de celelalte candidate a căror înălțime și greutate se încadrau în limitele stabilite de lege, și anume stabilite prin Ordinul nr. M.55/2014 al MAPN. Astfel, se poate deduce că, în raport cu acest grup, decizia autorităților de a o declara inaptă de a susține examenul de admitere pentru a studia medicina militară a dezavantajat-o pe aceasta.

45. Cu toate acestea, rolul Curții nu este de a evalua și de a revizui în mod abstract politica statului în acest domeniu sau de a decide care interpretare a legislației interne este cea mai corectă, ci de a examina consecințele pe care deciziile autorităților le-au avut asupra reclamantei (a se vedea *mutatis mutandis*, *Adám și alții împotriva României*, nr. 81114/17 și alte 5, pct. 98, 13 octombrie 2020 și *Molla Sali*, citată anterior, pct. 142, cu trimiteri suplimentare). Sarcina sa este, așadar, aceea de a stabili dacă există o justificare obiectivă și rezonabilă pentru diferența de tratament care a afectat-o pe reclamantă și care a avut la bază aplicarea dreptului intern. Mai precis, Curtea trebuie să se stabilească dacă motivele invocate de autorități pentru a justifica tratamentul aplicat reclamantei erau relevante și suficiente (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Napotnik împotriva României*, nr. 33139/13, pct. 78, 20 octombrie 2020).

46. În cadrul procedurii interne, MApN a susținut că restricția în cauză servea scopului de a se asigura că militarii sunt apti să participe la orice misiune. Acesta s-a referit la art. 8 alin. 2 din Legea nr. 80/1995, care, în opinia sa, impunea ca toți membrii personalului, inclusiv cadrele medicale, să fie apti să poarte echipamentul militar standard (a se vedea *supra*, punctul 9). Această restricție, despre care se poate susține că ar corespunde scopului legitim de protecție a siguranței naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Konstantin Markin*, citată anterior, pct. 137), a fost acceptată ca fiind justificată de instanțele interne care au examinat fondul acțiunii formulate de reclamantă (a se vedea *supra*, pct. 10 și 13).

47. Curtea reiterează faptul că impunerea unor criterii de selecție pentru accesul la învățământul superior nu este în sine contrară cerințelor art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea *supra*, pct. 41). Această constatare este la fel de valabilă atât pentru admiterea la o universitate civilă, cât și pentru admiterea în instituțiile de învățământ militar. Din acest motiv, stabilirea unor limite pentru accesul la serviciul militar nu contravine, ca atare, obligațiilor stabilite de Convenție în ceea ce privește art. 2 din Protocolul nr. 1. În aceeași ordine de idei, principiul interoperabilității, menționat de autoritățile naționale în speță (a se vedea *supra* pct. 9, precum și pct. 46), poate justifica, de asemenea, impunerea de restricții privind accesul la serviciul militar.

48. Cu toate acestea, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit prin aceste restricții [a se vedea *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), nr. 55707/00, pct. 81, CEDO 2009, cu o trimitere suplimentară]. În această privință, Curtea observă că instanțele interne au luat ca atare afirmațiile MApN cu privire la atribuțiile unui medic militar, fără a evalua temeiul juridic sau legitimitatea acestora. Art. 8 din Legea 80/1995, invocat de MApN, nu face decât să descrie în termeni generali îndatoririle cadrelor militare. De fapt, nu există nicio referire, nici în observațiile părților, nici în hotărârile judecătorești, la un instrument juridic care să descrie în mod specific îndatoririle medicilor militari sau relația acestora cu celelalte cadre militare nemedicale. În aceeași ordine de idei, autoritățile naționale nu au identificat în mod clar atribuțiile medicilor militari sau care dintre aceste atribuții ar necesita forță fizică.

49. În plus, Curtea observă că, de fapt, autoritățile naționale nu au indicat niciun instrument juridic specific care să susțină afirmația potrivit căreia armata română, la momentul respectiv, era organizată în temeiul principiului interoperabilității sau că un medic militar ar fi chemat să îndeplinească misiuni care implică o anumită forță fizică mai mare decât ceea ce se așteaptă de la un medic (a se vedea *supra*, pct. 9).

50. De fapt, Curtea nu poate decât să observe că autoritățile naționale nu au acordat o atenție specială statutului de medic militar și nici atribuțiilor sale reale și posibilelor sarcini ale acestuia/acesteia.

51. Curtea observă de asemenea că argumentele invocate de autorități și acceptate de instanțele interne par să indice necesitatea ca tot personalul militar să posede un anumit grad de forță. Curtea admite că, în principiu, este de competența autorităților statului să stabilească criteriile de selecție a candidaților pentru institutele de învățământ militar (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ádám și alții*, citată anterior, pct. 98 și, *mutatis mutandis*, jurisprudența citată anterior, pct. 40). În acest scop, în conformitate cu principiul subsidiarității, Curtea nu se va substitui autorităților naționale în ceea ce privește recrutarea și organizarea forțelor armate decât dacă acestea sunt „în mod vădit lipsite de un temei rezonabil”.

52. Astfel, Curtea admite, după cum au subliniat instanțele interne (a se vedea *supra*, pct. 11), că simplul fapt că alte criterii ar putea fi, de asemenea, folosite în procesul de selecție a candidaților, așa cum a susținut reclamanta (a se vedea *supra*, pct. 8 și 32), nu este suficient în sine pentru a le invalida pe cele stabilite de autorități.

53. Cu toate acestea, autoritățile naționale nu au demonstrat că există în mod necesar o legătură între criteriile selectate de legiuitor (inclusiv talia minimă a candidaților) și justificarea oferită pentru aceste restricții (și anume nevoia de a stabili forța fizică a fiecărui candidat). Reclamanta a menționat în mod expres acest aspect în cadrul procedurii interne (a se vedea *supra*, pct. 8) și s-a bazat pe constatările CJUE în cauza *Kalliri* pentru a-și întări argumentul (a se vedea *supra*, pct. 8 și 12). Cu toate acestea, instanțele interne au contestat afirmațiile acesteia, inclusiv faptul că s-a bazat pe *Kalliri*. Procedând astfel, acestea și-au limitat examinarea și au privit hotărârea CJUE exclusiv din perspectiva discriminării indirecte bazate pe sex (a se vedea *supra*, pct. 11 și 13).

54. Este adevărat că nu este de competența Curții să interpreteze dreptul Uniunii Europene ca atare. Acestea fiind spuse, Curtea nu poate decât să constate că, instanțele interne, considerând în mod superficial cauza *Kalliri* ca fiind nerelevantă pentru faptele din speță, nu s-au implicat în mod semnificativ în această hotărâre a CJUE și nu au examinat ramificațiile acesteia, subliniate de reclamantă în argumentele sale în fața instanței.

55. În general, Curtea nu poate decât să observe că instanțele interne nu au oferit nicio justificare cu privire la legătura dintre talia unui candidat și forța sa. Nu reiese că acestea ar fi avut la dispoziție studii, cercetări sau date statistice sau orice alt tip de dovezi empirice pe care ar fi putut fundamenta deciziile lor. Se pare că instanțele interne, bazându-se exclusiv pe argumentele invocate de MApN, au echivalat mărimea cu forța și, procedând astfel, nu au prezentat niciun motiv pentru constatările lor.

56. În sfârșit, Curtea observă că respectivele cerințe antropometrice au fost eliminate recent din lista de criterii de selecție a MApN (a se vedea *supra*, pct. 18 *in fine*) și că acum reclamanta este liberă să se înscrie la institutul de învățământ militar pe care-l dorește. Acestea fiind spuse, Curtea admite, după cum susține reclamanta, că doar acest fapt nu elimină retroactiv dezavantajul

cu care s-a confruntat în cursul procesului de admitere (a se vedea *supra*, pct. 34).

57. Având în vedere constatările sus-menționate, Curtea consideră că autoritățile naționale nu au prezentat nicio justificare rezonabilă și obiectivă pentru dezavantajul cu care s-a confruntat reclamanta în procesul de admitere pentru a studia medicina militară.

58. În consecință, a fost încălcat art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

59. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

60. Reclamanta a solicitat 10 000 euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

61. Guvernul a contestat suma solicitată și a argumentat că o constatare a încălcării ar trebui să constituie o reparație echitabilă suficientă.

62. Curtea consideră că reclamanta trebuie să fi suferit un prejudiciu moral- care nu poate fi compensat prin simpla constatare a unei încălcări. Având în vedere natura încălcării constatate și pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantei suma de 7 500 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

63. Reclamanta nu a formulat nicio pretenție în această privință. Prin urmare, nu este necesară acordarea de despăgubiri cu acest titlu.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 14 din Convenție coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție.
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 §

HOTĂRÂREA MORARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

2 din Convenție, suma de 7 500 EUR (șapte mii cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral, sumă care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;

(b) că, de la expirarea termenului de trei luni menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată anuală egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 8 noiembrie 2022, în conformitate cu art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Gabriele Kucsko-Stadlmayer
Președinte